

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1926 kl. 2. e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 19 mars 1926 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 217, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga nedan införda förslag till

- 1) förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin;
- 2) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;
- 3) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit; och
- 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Förslag

till

förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin.

I KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Såsom tillverkning av brännvin anses i denna förordning varje tillverkning av vin eller maltdryck icke hänförligt förfarande, varigenom etylalkohol i en koncentration av mer än två och en fjärdedels volymprocent framställs eller utvinnes.

Angående rening av brännvin, avsett för förbrukning inom riket, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Förordningens tillämpningsområde.

2. Under den kontroll och de villkor i övrigt som Konungen prövar erforderliga må tillverkning av brännvin äga rum för vetenskapligt ändamål eller försöksvis för tekniskt ändamål utan iakttagande av de i denna förordning meddelade bestämmelser.

2 §.

Tillverkning. Den som vill idka tillverkning av brännvin skall, utöver vad författningarna i allmänhet föreskriva såsom villkor för rätt att utöva näring, vara underkastad de föreskrifter som beträffande sådan tillverkning i denna förordning finnas stadgade.

3 §.

Koncession för vissa brännerier. I bränneri som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917 må sådan tillverkning ej äga rum utan att Konungen därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917.

4 §.

Tillverkare och bränneriföreståndare. 1. Den som idkar tillverkning av brännvin kallas i denna förordning *tillverkare*.

2. Vid varje bränneri, där tillverkning av brännvin bedrives, skall finnas en person som i egenskap av *bränneriföreståndare* är ansvarig för att tillverkningen bedrives i enlighet med föreskrifterna i denna förordning och de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

Behörighet att vara bränneriföreståndare tillkommer ej annan än den som råder över sig och sitt gods.

5 §.

Tillverkningsår och tillverkningsdygn. Tillverkningsår räknas från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till samma timme första helgfria dag nästföljande oktober månad.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan tolv på dagen den ena till samma timme å nästföljande helgfria dag.

6 §.

Grunderna för kontrollen. 1. Bränneri, tillverkning av brännvin samt förvaring av tillverkat brännvin ävensom nederlag, till vilket brännvin försändes i enlighet med bestämmelserna i denna förordning, skola stå under statens kontroll.

2. Överinseendet å kontrollen handhaves av kontrollstyrelsen.

Den lokala tillsynen utövas av överkontrollörer med biträde av kontrollörer och tillsyningsmän. Närmare bestämmelser om kontrolltjänstemännens tillsättande, befogenheter och åligganden meddelas av Konungen. Angående ersättning till kontrolltjänstemännen är särskilt stadgat.

I den mån denna förordning icke annorlunda bestämmer skall kostnaden för kontrollens utövning bestridas av statsverket.

7 §.

Finnes vid krig eller omedelbar krigsfara eller då annat utomordentligt förhållande är rådande nödigt att meddela förbud mot bedrivande av brännvinstillverkning eller att föreskriva inskränkningar i sådan tillverkning, äge Konungen därom förordna.

Förbud mot eller inskränkningar i brännvinstillverkning.

II KAP.

Bestämmelser i avseende å tillverkningen m. m.

8 §.

Bränneri skall vara så byggt och inrättat, att betryggande åtgärder kunna vidtagas till förekommande av brännvins olovliga bortförande från bränneriet.

Bränneri-byggnad; bränneri-magasin.

Magasin eller rum, avsett uteslutande för förvaring av tillverkat brännvin (brännerimagasin), skall finnas vid varje bränneri och vara så anordnat, att obehörigt tillträde därtill ej kan vinnas utan synbart våld. Fristående cistern må ej anses såsom brännerimagasin. Då brännvin förvaras i brännerimagasin, skall magasinet vara satt under kronans lås.

I stad skall brännerimagasin ligga å samma tomt som bränneriet och å landet ej över en kilometers väg från detsamma, där ej kontrollstyrelsen på särskild framställning finner sig kunna medgiva undantag härifrån.

Närmare föreskrifter om inrättande av bränneri-byggnad och brännerimagasin samt beträffande uppställande av redskap meddelas av kontrollstyrelsen.

9 §.

För brännvinstillverkning må begagnas redskap av vilken storlek och beskaffenhet som helst med de inskränkningar som kunna föreskrivas för kontrollens handhavande.

Redskap.

10 §.

Då bränneri skall sättas i gång eller vid början av ett tillverkningsår fortfarande vara i verksamhet, åligger det tillverkaren att minst tio dagar innan tillverkning må äga rum till kontrollstyrelsen ingiva skriftlig anmälan med uppgift om

Drifts-anmälan.

a) bränneriets namn, det ställe där bränneriet är beläget, bränneriföreståndarens namn samt tillverkarens och bränneriföreståndarens postadresser;

b) den dag då framställning av alkohol genom tillsättande av jäst till mäsken skall taga sin början;

c) huruvida det i bränneriet tillverkade brännvinet är avsett att försäljas uteslutande för de i 21 § 1 mom. punkterna b)—d) angivna ändamål;

d) huruvida tillverkningen skall ske i sammanhang med pressjästberedning (*jästbränneri*) eller brännvinet skall framställas ur avfallslut vid sulfitt-cellulosatillverkning (*sulfittbränneri*); samt

e) det ombud som i bränneriföreståndares frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänsteman.

Vid dylik anmälan skall tillika fogas bevis, dels att bränneriföreståndare är behörig att utöva tillsyn å brännvinstillverkning, dels ock i fall som avses i 3 § att Konungen lämnat sådant tillstånd som där är sagt.

Finnes ej hinder för rörelsens utövande, utfärdar kontrollstyrelsen tillståndsbevis för tillverkaren.

11 §.

Beskrivning
och planrit-
ning över
bränneri.

1. Tillverkare skall, innan anmälan som i 10 § sägs första gången göres, låta i två exemplar upprätta och till vederbörande överkontrollör överlämna fullständig planritning och beskrivning över bränneriet, brännerimagasinet och samtliga å bränneritomten befintliga lägenheter med tydligt angivande av det ändamål vartill varje lägenhet är avsedd. Det ena exemplaret av ritning och beskrivning förvaras vid bränneriet, det andra insändes av överkontrollören till kontrollstyrelsen.

2. Byggnader, lägenheter och bränneriredskap, som icke upptagits i den i 1 mom. nämnda beskrivning eller som där upptagits men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning av brännvin användas utan att hava blivit av överkontrollören skriftligen godkända.

3. När i anseende till vidtagna förändringar inom bränneri kontrollstyrelsen anser ritningen över detsamma icke vidare vara användbar, åligger det tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrivning, ävenledes i två exemplar.

12 §.

Besiktning.

1. Innan tillverkningen på grund av meddelat tillståndsbevis börjar, skall kontrolltjänsteman anställa besiktning av bränneriet med tillhörande brännerimagasin för att utröna, huruvida byggnader och redskap överensstämma med planritning och tillhörande beskrivning samt föregående besiktningsprotokoll.

I anledning av besiktningen uppsättes protokoll, innehållande uppgift å de förändringar som må hava vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning. Protokollet utskrivs i två exemplar, varav det ena bilägges den vid bränneriet förvarade beskrivningen och det andra insändes till överkontrollören.

Bränneriföreståndare åligger att själv eller genom ombud närvara vid besiktningen samt underteckna protokollet.

2. Överkontrollören åligger att granska besiktningsprotokollet. Visar

det sig därvid, att byggnader och redskap förete olikheter med planritning och tillhörande beskrivning på grund av förändringar som verkstälts efter det föregående besiktning företagits, och hava förändringarna icke godkänts jämlikt 11 § 2 mom., äger överkontrollör, där anordningarna strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt utfärdade bestämmelser, meddela beslut om nödiga rättelser. Äro förändringarna av beskaffenhet att hindra utövande av en betryggande kontroll, må överkontrollör meddela förbud mot tillverkning av brännvin vid bränneriet. Besiktningsprotokollet tillställes efter verkställd granskning kontrollstyrelsen.

3. Har överkontrollör meddelat förbud varom i 2 mom. sägs, skall han ofördröjligen och senast inom tre dagar insända besiktningsprotokollet till kontrollstyrelsen, som har att återkalla tillståndet till brännvinstillverkning eller upphäva förbudet.

Återkallas tillståndet till brännvinstillverkning, må nytt tillstånd icke meddelas förrän tillverkaren för kontrollstyrelsen företer ett av överkontrollören utfärdat intyg därom att anordningarna vid bränneriet icke strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

13 §.

1. I annat bränneri än jästbränneri och sulfidbränneri vare brännvinstillverkning tillåten allenast från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till första helgfria dag i maj månad det därpå följande året vid samma timme.

2. I jästbränneri må under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot åttio liter svara etthundra kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin som vid $+ 15^{\circ}$ å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

14 §.

1. Har bränneri genom olyckshändelse så väsentligen skadats att tillverkningen måste upphöra, eller vill tillverkare av annan anledning avsluta brännvinstillverkningen tidigare än i tillståndsbeviset angivits, skall han därom skriftligen göra anmälan hos kontrolltjänstemannen, i senare fallet minst tre dagar före utgången av det tillverkningsdygn med vilket han anmäler sig vilja avsluta tillverkningen. Kontrolltjänstemannen åligger att lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan ävensom ofördröjligen underrätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

När sådan anmälan från tillverkaren skett, må brännvinstillverkning ej utan nytt tillståndsbevis äga rum efter den tid då enligt anmälan tillverkningen skolat avslutas.

2. Då tillverkningsrätt vid bränneri upphör, skall kontrolltjänstemannen

Tillverkningstid och tillverkningsens omfattning.

Slutanmälan

till förhindrande av fortsatt brännvinstillverkning anbringa de lås och förseglingar som vederbörande överkontrollör finner erforderliga.

15 §.

Särskild anmälan vid användning av vissa råämnen m. m.

1. Där tillverkare vill för brännvinstillverkning använda majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika utländska ämnen, skall han därom minst tre dagar innan den första inmäskningen är avsedd att äga rum göra skriftlig anmälan hos kontrolltjänstemannen och därjämte uppvisa vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal, utvisande att den särskilda avgift varom i 27 § sägs blivit inbetald. Kontrolltjänstemannen skall lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan samt ofördröjligen underrätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

Vill tillverkare, som anmält sig ämna vid brännvinstillverkning använda råämnen varom i första stycket sägs, upphöra med användning därav före utgången av den tid under vilken han äger tillverka brännvin, skall han därom göra anmälan på sätt i 14 § 1 mom. första stycket stadgas; och skall då sådan anmälan göres förfaras i överensstämmelse med vad där är sagt.

2. Malen spannmål må användas för brännvinstillverkning allenast under den särskilda kontroll som av kontrollstyrelsen föreskrives.

16 §.

Kontrollapparat; sprithållare och sprithållarrum; uppmätning av tillverkat brännvin.

1. För uppmätning av tillverkat brännvin skall i bränneri finnas en kontrollapparat, i sulfitbränneri dock endast om kontrollstyrelsen så prövar erforderligt. Kontrollapparaten anskaffas, äges och underhålls av staten. Brännvinstillverkning må ej företagas, innan föreskriven kontrollapparat blivit i bränneriet anbragt.

2. I bränneri skola vara inrättade en eller flera sprithållare av den storlek under inströmningsöppningen, att åtminstone ett dygns tillverkning däruti rymmes. Sprithållare skall, där kontrollstyrelsen icke annorlunda bestämmer, vara uppställd i ett från övriga lokaler i bränneriet avskilt rum; dock må sprithållarrum stå i förbindelse med brännerimagasin.

3. Tillverkare är skyldig att på egen bekostnad låta avhämta kontrollapparat från närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör samt att likaledes bestrida kostnaden för apparatens uppsättning.

Efter tillverkningens upphörande skall kontrollapparaten kvarstanna vid bränneriet under tillverkarens vård, såvida denne ej hos överkontrollören anmäler sig vilja återlämna apparaten eller densamma av överkontrollören återfordras; och åligger i så fall tillverkaren att på egen bekostnad låta forsla apparaten till närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör.

All å apparaten, dess tillbehör eller emballage uppkommen skada som kunnat förekommas genom omsorgsfull vård ersättes av tillverkaren.

4. Närmare föreskrifter såväl för kontrollapparats uppsättning, justering och vård som för uppmätning och provning av tillverkat brännvin äger kontrollstyrelsen meddela. Vid all beräkning av alkoholmängden på grund av provning med alkoholometer skola av kontrollstyrelsen fastställda tabeller begagnas.

17 §.

Bränneri med tillhörande redskap, brännerimagasin och övriga för kontrollen erforderliga lägenheter skola i möjligaste mån hållas i snyggt och ordentligt skick.

Ordningsföreskrift.

18 §.

1. Tillverkare skall hålla sina handelsböcker med tillhörande verifierationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den kontrollstyrelsen därtill befullmäktigat, så ock för överkontrollör.

Allmänna skyldigheter för tillverkare och bränneriföreståndare.

2. Tillverkare åligger att bereda kontrolltjänsteman närhelst han det fordrar tillträde till bränneriet för undersökning av lokaler, redskap och råämnen samt för tillsyn å tillverkning.

3. All för kontrollen behövlig handräckning ävensom för densamma erforderliga målkärl och andra redskap har tillverkare att tillhandahålla; skolande mätnings- och vägningsredskap vara vederbörligen justerade.

4. Tillverkare skall då sådant för expeditionsgöromålen fordras lämna kontrollpersonalen tillträde till ett i bränneriet eller i närheten därav beläget eldat och städat rum, försett med erforderliga möbler och skrivmaterialier.

5. Bränneriföreståndare åligger att lämna vederbörande kontrolltjänsteman

- a) uppgift över de inmäskade råämnernas myckenhet och beskaffenhet;
- b) uppgift om produktionsorten för den vid bränneriet använda potatisen av inhemskt ursprung och, då densamma icke odlats av tillverkaren, intyg av säljaren om sådant ursprung; samt
- c) uppgifter som av kontrollstyrelsen infordras för näringsstatistiken och för styrelsens statistiska berättelse.

6. Tillverkare och bränneriföreståndare skola ställa sig till efter rättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över brännvinstillverkningskattens behöriga utgörande samt för denna förordnings tillämpning i övrigt meddelar, ävensom de anvisningar, som vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning, av Konungen utfärdade bestämmelser eller kontrollstyrelsens särskilda föreskrifter kan lämna.

19 §.

Därest å landsbygden på grund av lokala förhållanden så erfordras, vare tillverkare på anmodan av överkontrollör skyldig dels att mot särskild

Kost och rum för kontrollpersonal.

gottgörelse tillhandahålla kontrolltjänsteman lämplig kost samt ett möblerat, eldat och städat boningsrum å plats som av överkontrollören godkännes, dels ock att mot ersättning enligt gällande skjutstaxa anskaffa skjuts till övriga tjänstgöringsställen inom distriktet. Gottgörelse för boningsrum och kost fastställes till beloppet i sammanhang med bestämmandet av arvode till kontrolltjänsteman på sätt särskilt stadgas.

20 §.

Klagan över
kontroll-
tjänstemans
åtgärd.

Tillverkare eller bränneriföreståndare äge hos kontrollstyrelsen söka ändring uti sådan av kontrolltjänsteman lämnad anvisning eller vidtagen åtgärd varmed han ej åtnöjes.

III KAP.

Om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin, m. m.

21 §.

Tillverkares
rätt att för-
foga över
tillverkat
brännvin.

1. Tillverkare äge försälja av honom tillverkat brännvin
 - a) till partihandelsbolag varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, i denna förordning benämnt partihandlare med rusdrycker;
 - b) till partihandlare varom förmäles i förordningen angående handel med skattefri sprit, i denna förordning benämnd partihandlare med skattefri sprit;
 - c) för användning till motordrift, när brännvinet enligt vad i förordningen angående handel med skattefri sprit sägs är att anse såsom motorsprit; samt
 - d) för export.
2. Önskar tillverkare i egen rörelse använda i bränneriet tillverkat brännvin, skall han, då fråga ej är om motorsprit, därtill söka kontrollstyrelsens tillstånd.
3. På annat sätt än i 1 och 2 mom. sägs må tillverkare icke förfoga över tillverkat brännvin.

22 §.

Förvaring
och försänd-
ning av
brännvin.

1. Där det tillverkade brännvinet icke direkt uttages från sprithållare för något av de i 21 § 1 och 2 mom. omförmälda ändamål, skall brännvinet inläggas i brännerimagasinet och där kvarbliva under kronans lås till dess det uttages för ändamål som nu är sagt.
2. Tillverkare må även efter tillverkningens upphörande hava brännvin kvarliggande i brännerimagasinet.
3. Försändning av brännvin som försålts till partihandlare med rusdrycker får ske allenast till särskilt hos partihandlaren inrättat brännvins-

nederlag medelst förpassning under statens kontroll. Tillverkare åligger att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinlaga, avfattad i tre exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. En av dessa inlagor skall åtfölja godset.

4. Brännvin som av tillverkare försålts för export må utföras ur riket allenast över ort där tullförvaltning finnes. Utförseln skall äga rum under den kontroll som för utförsel av utländskt oförtullat gods är stadgad. Försändning av brännvin, avsett för export, skall ske medelst förpassning som i 3 mom. sägs.

5. Beträffande försändning av brännvin från bränneri i andra fall än i 3 och 4 mom. är sagt gälla de bestämmelser som kontrollstyrelsen meddelar.

23 §.

1. Partihandlare med rusdrycker åligger att minst tio dagar innan försändning av brännvin från bränneri till honom tillhörigt brännvinsnederlag skall taga sin början till kontrollstyrelsen skriftligen anmäla

Anmälan
från parti-
handlare
med rus-
drycker
m. m.

a) brännvinsnederlagets namn och det ställe där det är beläget;

b) den tidrymd, ej överstigande ett tillverkningsår, varunder brännvin skall försändas till brännvinsnederlaget och där uppmätas; samt

c) det ombud som skall företräda partihandlaren inför kontrolltjänsteman.

2. Skall försändning av brännvin till brännvinsnederlag avslutas tidigare än enligt 1 mom. b) uppgivits, åligger det partihandlaren att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen, med angivande av den dag då uppmätning är avsedd att senast äga rum.

3. Vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare skall i tillämpliga delar gälla partihandlare med rusdrycker till vilken försändning av brännvin äger rum.

24 §.

Kan i fråga om brännvin som tillverkare försäljer till partihandlare med rusdrycker frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall, då tillverkare eller partihandlare det påfordrar, avgörande träffas av särskild prisenämnd, bestående av sju ledamöter av vilka två utses av vardera parten. Återstående tre ledamöter, däribland ordföranden, jämte suppleanter för dem förordnas årligen av Konungen.

Prissättning
å brännvin.

Kostnaderna för prisenämndens verksamhet gäldas med hälften av vardera parten.

Föreskrifter om nämndens sammankallande och verksamhet utfärdas av Konungen.

IV KAP.

Om tillverkningskatt och särskilda avgifter.

25 §.

Tillverk-
ningskatt.

1. Brännvin, som från bränneri förpassas till brännvinsnederlag, tillhörigt partihandlare med rusdrycker, och därstädes efter godkännande mottages av partihandlaren, skall genom hans försorg uppmätas i närvaro av kontrolltjänsteman. För den sålunda uppmätta myckenheten brännvin skall partihandlaren till statsverket inbetala tillverkningskatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka.

Tid för
skattens
erläggande.

2. Tillverkningskatten för det under varje månad uppmätta brännvinet skall erläggas senast å femtonde dagen i sjätte månaden därefter.

Särskilt an-
stånd med
skattens
erläggande.

3. Har partihandlare med rusdrycker inköpt så stor myckenhet inhemskt brännvin att detsamma kan förväntas bliva lagrat under avsevärt lång tid, äger kontrollstyrelsen på framställning av partihandlaren medgiva denne särskilt anstånd under viss tid med inbetalning av tillverkningskatt intill ett belopp som svarar mot skatten å den för dylik lagring avsedda myckenheten brännvin.

Så länge sådant anstånd varar skall brännvin till samma myckenhet som den för vilken anståndet beviljats hos partihandlaren förvaras under kronans läs.

26 §.

Restitution
av tillverk-
ningskatt.

Restitution av tillverkningskatt med 65 öre för varje liter brännvin av normalstyrka må av partihandlare med rusdrycker, i den ordning Konungen föreskriver, åtnjutas för brännvin som utföres ur riket eller försäljes till partihandlare med skattefri sprit.

27 §.

Särskild av-
gift då vissa
råämnen an-
vändas vid
tillverkning.

För brännvin, tillverkat vid bränneri under tid då majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsesrika utländska ämnen där användas för brännvinstillverkning, skall tillverkare erlägga en särskild avgift av 8 öre för varje liter av normalstyrka. Denna avgift betalas förskottsvis, dock varje gång för minst 10,000 liter; för mycket erlagd avgift restitueras efter tillverkningsrättens upphörande på därom av tillverkaren hos kontrollstyrelsen gjord framställning.

28 §.

Särskilda
kostnader
som skola
gäldas av
tillverkaren

1. Före femtonde dagen i månaden näst efter utgången av varje fjärdedels år skall tillverkare såsom bidrag till kostnaden under samma tid för kontroll vid bränneriet erlägga ett belopp motsvarande fem kronor för varje dygn då tillverkningsrätt vid bränneriet varit gällande.

2. Avstår tillverkare från tillverkningens utövande utan att densamma

tagit sin början, skall tillverkaren, som är skyldig att därom göra anmälan till kontrollstyrelsen, gottgöra statsverket hela den kostnad som må hava uppstått genom inkallande av kontrolltjänsteman.

3. Om medgiven brännvinstillverkning ej företages inom tre tillverkningsdygn efter den i tillståndsbeviset uppgivna tid eller om brännvinstillverkning avbrytes utan sådan anmälan som i 14 § 1 mom. första stycket omförmäles eller utan sådant förordnande av Konungen som avses i 7 § och ej inom tre tillverkningsdygn, det oräknat varunder avbrottet inträdde, ånyo företages, åligger det tillverkaren att för de tillverkningsdygn under vilka tillverkningen sålunda icke utövats gälda hela den på bränneriet belöpande kontrollkostnaden.

4. Tillverkare åligger att gälda kostnad för tillsyn å brännerimagasin vid bränneri som ej är i verksamhet.

5. Partihandlare med rusdrycker har att gälda kostnaden för den särskilda kontroll som kan bliva erforderlig för det i 25 § 3 mom. omförmälda fall.

6. Fullgöres ej skyldighet att inbetala avgifter enligt denna paragraf, skola desamma på kontrollstyrelsens föranstaltande omedelbart hos vederbörande utmätas.

29 §.

Erläggande av tillverknings-skatt och avgifter enligt denna förordning sker genom inbetalning å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning.

Inbetalning
av skatt och
avgifter.

Vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal skall ofördröjligen insändas till kontrollstyrelsen.

V KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

30 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäske i uppenbart syfte att därav framställa brännvin böte från och med trehundra till och med tretusen kronor. Den som innehar mäske, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, vare ock underkastad ansvar som nu sagts.

Ansvar för
olovlig till-
verkning
m. m.

Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäskeberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller har den som beträdes med förbrytelse varom i första stycket av detta mom. sägs tidigare fällts till straff för sådan förbrytelse eller för förbrytelse som avses i 31 § 2 mom. av denna förordning eller i 74 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom.

första stycket eller 2 mom. första stycket av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkningen eller beredningen icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till etthundra eller, vid upprepad förbrytelse, trehundra kronors böter.

2. Beträdes någon med förbrytelse som i 1 mom. avses, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen samt av brännvin och mäsik ävensom de kärl vari brännvinet och mäskan förvaras tagas i beslag och dömas förbrutna.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock gälda den i 25 § 1 mom. stadgade tillverkningsskatt.

Härvid iakttages:

a) Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, vilken skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

b) Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter för dygn.

c) Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

d) I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn; har den utövats över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

31 §.

Ansvar för
tillverkning
av apparat
avsedd för
olovlig till-
verkning
m. m.

1. Den som tillverkar, till försäljning utbjuder eller eljest saluhåller för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från denaturerat brännvin borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, så ock den vilken överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor, och vare apparaten eller apparatdelen förbruten. Vid upprepad förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må

dömas till högst tiotusen kronors böter eller till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse som avses i 30 § 1 mom., dömes till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.

32 §.

1. Den som vid brännvinstillverkning undansnillar brännvin eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kan lönnligen uttagas, eller olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt eller gör åverkan å den i bränneriet uppsatta kontrollapparaten straffes med böter från och med etthundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse i högst ett år; dock må, där undansnillning skett i större omfattning eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, dömas till straffarbete i högst två år.

Ansvar för
undansnill-
ning av
brännvin
m. m.

Lag samma vare, där någon vid sådan försändning som i 22 § 3—5 mom. avses undansnillar brännvin eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt.

2. Den som i brännvinsnederlag hos partihandlare med rusdrycker undansnillar brännvin, innan detsamma uppmätts för beskattning, eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt straffes som i 1 mom. är stadgat.

3. Där någon vid tillgodonjutande av tillstånd som omförmäles i 21 § 2 mom. icke ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

4. I fall som i 1 mom. avses skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin, som finnas hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl vari brännvinet förvaras vara underkastade beslag och dömas förbrutna.

Lag samma vare i fråga om redskapen i fall varom i 1 mom. första stycket sägs.

Den som dömes till ansvar för förbrytelse som i 1 eller 2 mom. avses skall tillika dömas skyldig att utgiva den tillverkningskatt som belöper på undansnillat brännvin.

33 §.

Vad som förstås med redskap. Till redskap som enligt 30 § 2 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 4 mom. är förbrutet räknas varje i bränneri för kokning, mäskeberedning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

34 §.

Påföljd för underlåtenhet att anmäla brännvinstillverkning av vissa råämnen. Där någon utan anmälan som i 15 § 1 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsrika utländska ämnen, erlägge han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det tillståndsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter, dock minst femhundra kronor.

35 §.

Ansvar för överträdelse av föreskrifter för tillverkning i jästbränneri. Den som tillverkar brännvin i sammanhang med pressjästberedning i strid mot föreskrifterna i 13 § 2 mom. straffes med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till femtio kronor.

36 §.

Ansvar för överträdelse av vissa kontrollbestämmelser. Den som företager brännvinstillverkning i strid mot föreskrifterna i 16 § 1 mom. eller vägrar att hålla handelsböcker eller tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller dess ombud eller för överkontrollör eller vägrar kontrolltjänsteman eller den som äger anställa undersökning i avseende å förbrytelse mot denna förordning tillträde till rum eller byggnad där undersökning må ske böte från och med femtio till och med ettusen kronor.

37 §.

Ansvar för andra överträdelser av denna förordning. Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller partihandlare att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, straffes, där ej särskilt ansvar är bestämt, med böter från och med tjugo till och med femhundra kronor.

38 §.

Delaktighet i förbrytelse m. m. 1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd upp-

såtligen hjälper så att gärningen därigenom sker straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon utan att hava sådan del i brottet som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara som genom brottet framställts, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den till vilken här ovan avsedd vara avyttrats vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Bränneriföreståndare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel ansvarar för förbrytelse mot denna förordning som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i arbetet antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar bränneriföreståndare ombud, ansvars ombudet jämte föreståndaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är förbrytelse som i 30 eller 31 § avses begången och skola i anledning därav redskap, råämnen, mäsk, brännvin eller förvaringskärl dömas förbrutna, eller fälles eljest tillverkare eller bränneriföreståndare till ansvar för förbrytelse med dylik påföljd, inträder påföljden även om den som begått förbrytelsen icke är godsets ägare.

39 §.

Tillverkare eller bränneriföreståndare som giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, vilken utövar tillsyn över bränneriet, böte från och med tjugo till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman som mottager gåvan vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen. Gåvan tillfalle kronan.

Ansvar för gåva åt kontrolltjänsteman.

40 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning vare förbjudet att röja tillverkarens yrkeshemlighet, och må han ej heller, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa tillverkarens affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han erhållit kännedom om hemligheten eller affärsförhållandena å tid då han ej innehaft dylik befattning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må till fängelse dömas.

Ansvar för kontrolltjänsteman vid röjande av yrkeshemlighet eller affärsförhållanden.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgörande skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fulla gottgöra.

41 §.

Särskilt ansvar för kontrolltjänsteman m. fl. som beträdas med olovlig tillverkning m. m.

Skulle någon vilken det åligger att hålla tillsyn å bränneri eller å brännvinsnederlag eller den vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning själv beträdas med förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller med främjande av sådan förbrytelse eller av förbrytelse som omförmäles i 32 §, dömes till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

42 §.

Skyldighet och rättighet att anställa åtal.

1. Allmän åklagare samt de personer vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad åligger att åtala förbrytelser mot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller makar eller syskon mot varandra, ej heller annan skyldeman mot den hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräldrar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

3. Då åtal anställes av annan person än den som är nämnd i 1 mom., give han sin talan allmänne åklagaren till känna så tidigt att denne må kunna övervara målets utförande.

43 §.

Beslag.

1. De i 42 § 1 mom. omförmälda åklagare äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt denna förordning. Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, om han är frånvarande, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

2. Sker beslag i bränneri under den tid då tillverkningsrätt där gäller, må ej panna utbrytas eller någon del av tillverkningsredskapen borttagas eller tillverkningens fortsättande hindras innan första domstol i målet dömt redskapen förbruten, där ej vid tillverkningen begagnats redskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kunnat lönnligen uttagas, eller åverkan skett å kontrollapparaten.

3. Redskap som tages i beslag skall, till förekommande av dess utbyte mot annan, av beslagaren utmärkas med särskild stämpel, där ej redskapen vid beslaget frántages ägaren, i vilket fall den skall sättas i allmänt förvar.

44 §.

Befogenhet att företaga husrannsakan.

1. För uppdagande av förbrytelse som i denna förordning avses eller eljest för eftersökande av egendom, som kan antagas enligt denna förord-

ning vara förverkad, må husrannsakan äga rum inom bränneri med tillhörande lägenheter samt eljest uti magasin, upplagsbodas och uthus, så ock inom lägenhet som enligt sin bestämmelse är tillgänglig för envar eller som plägar tjäna till härbärke eller tillhåll för lösdrivare eller personer, vilka äro straffade eller misstänkta för brott. Dylik husrannsakan må företagas av landsfogde, landsfiskal eller stadsfiskal, så ock, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, av annan polisman.

2. Är någon på sannolika skäl misstänkt för förbrytelse, varå straffarbete eller fängelse enligt denna förordning kan följa, må hos honom företagas husrannsakan för ändamål som i 1 mom. sägs.

Konungens befallningshavande, landsfogde, lands- och stadsfiskal ävensom chef för polisväsende i stad äga förordna om husrannsakan som i detta mom. avses; och må sådan verkställas, förutom av tjänsteman som nu nämnts, av polisman i befälsställning som av Konungens befallningshavande därtill särskilt förordnats. Utan förordnande varom nyss sagts må husrannsakan, när fara är i dröjsmål, företagas av polisman i befälsställning, eller, där egendom, som kan antagas förverkad, på färsk gärning följts eller spårats till lägenheten, jämväl av annan polisman.

45 §.

Vid husrannsakan skola såvitt möjligt såsom vittnen närvara två av förrettningsmannen därtill anmodade ojäviga personer. Den hos vilken husrannsakan sker äge jämväl tillkalla vittnen, dock utan att undersökningen därigenom må uppehållas. Har varken han eller av honom tillkallat vittne närvarit, skall underrättelse meddelas honom om den vidtagna åtgärden.

Husrann-
sakans verk-
ställande.

Öppnas ej stängd lägenhet, må erforderligt våld användas. Är ej vare sig den misstänkte eller lägenhetens innehavare eller någon av dennes husfolk tillstädes, må sådant ej ske utan i vittnens närvaro. Öppnad lägenhet skall efter verkställd förrättning på lämpligt sätt åter tillslutas.

Vid husrannsakan må olägenhet eller skada ej förorsakas utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

Husrannsakan må ej, med mindre särskilda skäl därtill föranleda, företagas mellan klockan sju eftermiddagen och klockan sex förmiddagen.

Över vad vid husrannsakan förekommit skall protokoll föras av förrättningsmannen.

46 §.

1. Av böter som ådömas enligt denna förordning samt av värdet av redskap och annan egendom som förklarats förbrutna skola två tredjedelar ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter

Böters för-
delning och
förvandling
m. m.

som Konungen utfärdar användas till uppmuntran av polismän, som ådaga-lagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

2. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter som ådömas enligt denna förordning, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

3. Då tillverkningskatt jämte böter ådömts enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del därav, böterna ej kunna med penningar gäldas utan skall den sakfällde i stället undergå motsva-rande förvandlingsstraff.

Ikraft-
trädande.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen. Genom denna förordning upphävas dels förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86 sid. 1) angående tillverkning av brännvin,

dels förordningen den 28 juni 1911 (nr 67 sid. 2) angående särskild avgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot och vissa andra utländska råämnen där användas, ävensom särskild skatt å dylika ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse,

dels ock förordningen den 8 maj 1925 (nr 121) om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning.

Åtgärder, som före tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande erfordras för ordnande av brännvinstillverkning eller beskattning av brännvin eller kontroll därå enligt förordningen, skola vidtagas enligt bestämmelserna i densamma.

Tillverkare skall senast den 2 oktober 1926 enligt bestämmelserna i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin hava erlagt tillverkningskatt för allt brännvin som intill tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande tillverkats, skolande tillverkningskatt för dylikt brännvin icke upptagas, då det vid försäljning till partihandlare med rusdrycker ankommer till dennes brännvinsnederlag.

F ö r s l a g

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917
(nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 1 och 13 §§ samt 74 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I denna förordning förstås

med spritdrycker: sprit och absolut alkohol samt varje alkoholhaltig dryck, som icke är att hänföra till vin eller maldryck och som håller mer än två och en fjärdedels volymprocent alkohol; samt

med vin: varje genom alkoholisk jäsning framställd dryck, som är tillverkad av saft, pressad av druvor, bär, frukt eller andra växtdelar, och som håller mer än två och en fjärdedels men ej mer än tjugotvå volymprocent alkohol.

Spritdrycker och vin kallas med en gemensam benämning rusdrycker.

13 §.

1. Angående brännvinstillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin gäller vad därom är särskilt stadgat.

Den, som till avsalu äger tillverka annan spritdryck än som i första stycket avses, vare skyldig att av det tillverkade till partihandelsbolag försälja vad som icke utföres ur riket.

2. Inom riket tillverkat vin, som icke utföres ur riket, må försäljas allenast till partihandelsbolag.

3. Partihandelsbolag må inköpa spritdrycker, som framställts ur avfalls-lut vid sulfitcellulosatillverkning, allenast i den utsträckning och under de villkor Konungen för varje år bestämmer. Ansökan om tillstånd till inköp av sådana spritdrycker skall göras före september månads utgång året innan det, som tillståndet avser.

74 §.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

F ö r s l a g

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit.

Härigenom förordnas, att 3 § 1 mom., 20—22 §§, 23 § 2 mom. samt 24 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Angående tillverkares rätt att förfoga över skattefri sprit gäller vad därom är särskilt stadgat; dock skola bestämmelserna i denna förordning äga tillämpning å tillverkares försäljning av sprit för användning till motordrift.

Beträffande försäljning av sprit för användning till motordrift skall med tillverkare vara likställd den, som av tillverkaren eller hans ombud antagits till återförsäljare.

20 §.

Därest tillverkare eller återförsäljare, som i 3 § 1 mom. avses, obehörigen avhänder sig motorsprit, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, dömes till straffarbete i högst ett år.

21 §.

Överträder någon det i 7 § 1 mom. meddelade förbud, straffes som i 20 § sägs.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin är stadgat.

23 §.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

24 §.

Därest någon, som, enligt vad i 8 § sägs, fått sprit åt sig utlämnad, icke ställer sig till efterrättelse de med spritens utlämnande förenade villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Häri genom förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning

av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 2 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd vidtagits, alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:ts anført till motivering för förslagen får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas här nedan, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottet hava jämväl överlämnats fyra i anledning av nämnda proposition väckta motioner, nämligen

Motionen
1: 304.

1:o) Motionen nr 304 i första kammaren av herrar *Alexander Nilsson* och *Per Gustafsson*, däri hemställt, »att riksdagen ville *dels* besluta, att 13 § 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin skall utgå; *dels* antaga här såsom bilaga intagna förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning; och *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:ts anhålla om förnyad utredning av frågan om den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, med särskilt aktgivande på önskvärdheten av att denna myckenhet

må i görligaste mån begränsas, samt om framläggande för riksdagen av det förslag till författningsbestämmelser, vartill utredningen må föranleda.»

Sistnämnda författningsförslag är av följande lydelse

Förordning

angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115)
om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i
sammanhang med pressjästberedning.

Härigenom förordnas, att förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, vilken förordning upphör att gälla den 30 september 1926, skall äga fortsatt tillämpning efter nämnda dag till och med den 30 september 1927; dock att 1 § i förordningen från och med den 1 oktober 1926 skall hava följande lydelse:

§ 1.

I sammanhang med pressjästberedning må brännvin framställas till en myckenhet av sammanlagt högst 3,000,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.

2:o) Motionen nr 434 i andra kammaren av herrar *Gardell* i Gans och *Laurin*, däri föreslagits, »att riksdagen måtte besluta att vidtaga den ändring av det i kungl. propositionen nr 217 framlagda förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, att § 13 2 stycket erhåller följande lydelse:

Motionen
II: 434.

I jästbränneri, som drives med melass, må under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot 60 liter svara 100 kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst.

Jästfabrik, som uteslutande eller till minst hälften som råvara använder korn av svenskt ursprung, äger rätt att under ovanstående tidsperioder framställa 120 liter brännvin mot varje 100 kilogram ren pressad jäst av samma styrka, som ovan nämnes. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin, som vid plus 15 grader Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.»

3:o) Motionen nr 435 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby m. fl., däri hemställts, »att riksdagen måtte besluta att vidtaga den ändring av det i propositionen nr 217 framlagda förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, att 13 § 2 stycket erhåller följande lydelse:

Motionen
II: 435.

I sammanhang med pressjästberedning må brännvin tillverkas i jästbränneri, dock allenast under tiden från och med den 1 oktober 1926 till

och med den 30 september 1931. Under denna tid må brännvin framställas till en myckenhet av sammanlagt 7,500,000 liter av normalstyrka, därav under första tillverkningsåret 2,500,000 liter, under andra tillverkningsåret 2,000,000 liter, under tredje tillverkningsåret 1,500,000 liter, under fjärde tillverkningsåret 1,000,000 liter och under femte tillverkningsåret 500,000 liter. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin, som vid plus 15 grader å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol; samt att utskottet ville vidtaga de ändringar i de i propositionen föreliggande förslagen, som kunna vara nödiga vid ett bifall till här framställda yrkande.»

*Motionen
II: 433.*

4:o) Motionen nr 433 i andra kammaren av herr *Persson* i Fritorp, däri föreslagits, »att riksdagen måtte besluta

1) att i lämplig paragraf i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin införes följande bestämmelse:

'Har tillverkningen vid annat bränneri än jäst- och sulfittbränneri under tiden 1 oktober till den 1 därpå följande maj överstigit 600,000 liter brännvin av normalstyrka, skall förutom stadgad skatt erläggas en avgift av 5 öre för varje liter, varmed det tillverkade litertalet överstiger 600,000 liter.'

2) att uttrycket 'fristående cistern' i 8 § av lagförslaget förtydligas därhän, att därav framgår, att härmed avses i särskilt cisternhus ej inbyggd cistern.»

Vidkommande vad de särskilda motionärerna anfört till stöd för sina förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Gällande bestämmelser angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Tillverkningen och beskattningen av brännvin regleras för närvarande genom en i ämnet utfärdad förordning den 11 oktober 1907 (nr 86) med däri senare vidtagna ändringar. Närmare bestämmelser äro i vissa avseenden meddelade i ordningsstadgan den 3 april 1908 för brännvinsbrännerierna i riket, stadgan av samma dag för allmänna brännvinsnederlag och särskilda av kontrollstyrelsen utgivna kontrollstadganden. I specialförfattningar finnas föreskrifter rörande bland annat begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, samt angående restitution av brännvinstillverkningskatt. Beträffande brännvinstillverkares förfoganderätt över tillverkat brännvin och andra därmed sammanhängande frågor är vidare stadgat i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit, förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning, och en i anslutning till sistnämnda förordning utfärdad administrativ författning.

Enligt sålunda gällande bestämmelser är all tillverkning av brännvin underkastad reglering och kontroll. I bränneri, som anlagts eller för bränn-

vinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917, må sådan tillverkning ej äga rum utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Detsamma gäller angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917. Behörighet att utöva brännvinstillverkning tillkommer allenast den, som uppfyller närmare angivna villkor. Tillverkning är i allmänhet på visst sätt tidsbegränsad. Dock får i sammanhang med pressjästberedning och vid bränneri, där spriten framställles ur avfallslut vid sulfitecellulosa-tillverkning, brännvinstillverkning under särskilda villkor äga rum även under den del av året, då tillverkning i allmänhet icke är tillåten. Vid brännvinstillverkning må användas alla slags råämnen, vissa dock med skyldighet för tillverkaren att gälda en särskild avgift. Till reglering av förhållandet mellan olika slag av brännvinstillverkare tjäna särskilt de under senare år meddelade bestämmelserna om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning. Brännvinstillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin är jämväl reglerad. I sulfitbränneri tillverkat brännvin må försäljas till partihandlare, varom förmåles i förordningen angående handel med skattefri sprit, avyttras som motorsprit, utföras ur riket eller användas i tillverkarens egen rörelse, varjämte sådant brännvin får, under de villkor och till den myckenhet Kungl. Maj:t bestämmer, försäljas jämväl till partihandlare med rusdrycker för förtäringssändamål. Brännvin tillverkat i annat bränneri skall, om det icke exporteras, avyttras till partihandlare med rusdrycker, och kan därvid frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall avgörande träffas av en särskild prisenämnd. I den utsträckning Kungl. Maj:t varje år bestämmer må annat brännvin än sulfitbrännvin försäljas till partihandlare med skattefri sprit för saluhållande i denaturerad form.

För brännvin tillverkat inom landet utgöres skatt, som för närvarande utgår med 65 öre för varje liter av viss alkoholstyrka. Skattefrihet åtnjutes för brännvin tillverkat i sulfitbränneri, dock blir sådant brännvin som enligt vad förut sagts avyttrats till partihandlare med rusdrycker beskattat i samband med försäljningen. Restitution av skatt får äga rum i närmare angivna fall, och särskilda avgifter skola utgå för den händelse tillverkningen icke erhållit viss omfattning (undertillverkning) eller överstigit närmare bestämd myckenhet (övertillverkning). Magasin eller rum för nederlag av brännvin skall finnas vid varje bränneri, och på Kungl. Maj:ts prövning beror, om och under vilka villkor nederlag utan sammanhang med brännvinstillverkning bör medgivas (allmänna brännvinsnederlag).

Överinseendet å kontrollen över tillverkning av brännvin tillkommer kontrollstyrelsen. Den omedelbara kontrollen över tillverkningen i brännerierna utövas av särskilda av vederbörande länsstyrelse utsedda kontrollörer. Vid allmänna brännvinsnederlag utövas tillsyn av särskilda av vederbörande länsstyrelse förordnade tillsyningsmän. Nederlag vid bränneri, där tillverkningsrätt upphört,

kontrolleras av en tillsyningsman som för det särskilda fallet utses av vederbörande länsstyrelse. Kontrollörerna och tillsyningsmännen sortera under för större distrikt av kontrollstyrelsen förordnade överkontrollörer av vilka flertalet jämväl öva viss direkt uppsikt över bryggerierna. I annat bränneri än sulfitbränneri skall det tillverkade brännvinet uppmätas medelst en i bränneriet uppställd kontrollapparat. För uppmätning av brännvin i sulfitbrännerier gälla särskilda av kontrollstyrelsen meddelade föreskrifter. Detaljerade kontrollbestämmelser i övrigt avse att tillförsäkra statsverket skatt och avgifter samt hindra förfogande över brännvin annorledes än i stadgad ordning.

Propositionen.

Föreliggande förslag till ny lagstiftning angående tillverkning och beskattning av brännvin innefattar ändrade bestämmelser såväl rörande upptagande av tillverkningskatten å brännvin och den för beskattningen m. m. erforderliga kontrollen som även beträffande ansvar för överträdelse av lämnade förbudsbestämmelser ävensom skärpta föreskrifter angående rätt till undersökning för stävjande av olaga brännvinstillverkning. Området för förordningens tillämpning har närmare bestämts i 1 § och i anslutning härtill har i rusdrycksförsäljningsförordningen införts en ny bestämning till åtskiljande av begreppen spritdrycker och vin. Förhållandet mellan de olika grupperna av brännvinstillverkare har enligt de föreslagna bestämmelserna definitivt reglerats.

Enligt nu gällande bestämmelser skall brännvinstillverkningskatten i allmänhet upptagas vid brännerierna. I verkligheten har dock det kontanta erläggandet av tillverkningskatten kommit att åvila aktiebolaget Vin- och spritcentralen. Detta har varit möjligt endast med tillämpning av ett mycket invecklat nederlagsförfarande, ursprungligen avsett att för en fritt utövad spritindustri möjliggöra lösgörande av det kapital, som under brännvinets lagringstid investerats i tillverkningskatten. De förändrade förhållanden, som härefter inträtt i fråga om partihandeln med rusdrycker, hava skapat betingelser för en förenklad skatteuppbörd. I propositionen har därför föreslagits, att skatten skall upptagas av partihandlare med rusdrycker enligt den uppmätning, som sker, då brännvinet mottages av partihandlare vid dennes uppsamlingsställen. Denna omläggning av skatteuppbörden har föranlett ändrade föreskrifter angående kontrollen över brännvinstillverkningen varjämte till åvägabringande av likhet med överinseendet av kontrollen över tillverkning av maltdrycker och socker vissa befogenheter, som hittills ålegat länsstyrelserna, överflyttats till kontrollstyrelsen.

De särskilda avgifter, som för närvarande utgå för den händelse tillverkningen icke erhållit viss omfattning eller överstigit närmare bestämd myckenhet, hava icke bibehållits i förslaget. Icke heller återfinnas däri de nu gällande förbuds föreskrifterna dels för vissa närmare angivna ämbets- och tjänstemän samt innehavare av vissa befattningar ävensom för bolag, däri någon sådan ämbets- eller tjänsteman eller befattningshavare är delägare, att taga befattning med tillverkning av brännvin dels ock att bedriva brännvins-

tillverkning å ecklesiastika och andra boställen ävensom å annan kronans jord, som ej besattes under stadgad åborätt.

Nu gällande bestämmelser med provisorisk karaktär angående rätt till försäljning av sulfitsprit för förtäringssändamål hava i föreliggande förslag till ändring i försäljningsförordningen gjorts permanenta på det sätt, att partihandlare med rusdrycker skall hava att hos Kungl. Maj:t årligen söka tillstånd till inköp av sulfitsprit, varefter Kungl. Maj:t bestämmer i vilken utsträckning och under vilka villkor inköp av sådan sprit må äga rum.

Utskottet vill härefter övergå till en redogörelse för den viktiga frågan om rätten att tillverka brännvin i sammanhang med pressjästberedning.

Brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning.

Tillverkningen av brännvin i sammanhang med pressjästberedning reglerades före den 1 oktober 1923 huvudsakligen i brännvinstillverkningsförordningen och ordningsstadgan för brännvinsbrännerierna i riket. I 2 § 2 mom. i nämnda förordning stadgas sålunda, att dylik brännvinstillverkning må äga rum jämväl under den del av året, då brännvinstillverkning i allmänhet icke är tillåten (månaderna maj—september), under de särskilda villkor Kungl. Maj:t prövar erforderliga. I 35 § av ordningsstadgan föreskrives bland annat, att brännvinstillverkning må utövas under nämnda tid endast för tillvaratagande av den vid jästberedning såsom biprodukt uppkomna alkoholen samt på sådant sätt, att kvantiteten ren jäst uppgår till minst 25 kilogram eller vid bränneri där melass användes såsom råämne till minst 45 kilogram för varje hektoliter brännvin av normalstyrka. Dessa utbytestal, som i det stora hela gällt sedan år 1898 och grundats på erfarenheter från den dåvarande jästproduktionen, hava alltså medgivit, omräknade i förhållande till 100 kilogram ren jäst, en tillverkning av 400 respektive 222 liter brännvin.

Återblick.

Allt eftersom tillverkningsmetoderna inom jästindustrin utvecklats, har det visat sig, att brännvinsutbytet i de svenska jästbrännerierna i verkligheten icke tillnärmelsevis kommit att uppnå de förutnämnda, enligt ordningsstadgan medgivna utbytestalen av 400 liter eller vid användning av melass såsom råämne 222 liter brännvin i förhållande till 100 kilogram ren jäst. Detta förhållande torde närmare belysas av följande tablå, utvisande jästbränneriernas tillverkning av jäst och brännvin från början av 1900-talet:

Tillverkningsår	Tillverkning av		Liter brännvin av normalstyrka per 100 kg. ren jäst
	ren jäst, kg.	brännvin, liter av normalstyrka	
1902—1903	2,605,676	5,959,795	228.7
1903—1904	2,980,290	6,097,210	204.6
1904—1905	2,690,313	6,127,826	227.8
1905—1906	2,757,285	6,123,565	222.1
1906—1907	2,869,898	6,192,964	215.8
1907—1908	2,909,053	6,043,756	207.8
1908—1909	2,817,095	5,970,983	212.0
1909—1910	2,997,138	5,135,612	171.4
1910—1911	3,084,247	4,271,758	138.5
1911—1912	3,060,254	4,063,377	132.8
1912—1913	3,333,152	3,843,895	115.3
1913—1914	3,450,020	4,079,328	118.2
1914—1915	3,452,493	3,622,197	104.9
1915—1916	3,738,384	3,802,432	101.7
1916—1917	3,679,644	3,750,052	101.9
1917—1918	3,365,674	3,863,358	114.8
1918—1919	5,105,200	6,262,308	122.7
1919—1920	5,288,382	6,308,287	119.3
1920—1921	5,204,128	7,345,946	141.2
1921—1922	5,549,910	8,176,180	147.3
1922—1923	5,723,570	6,238,436	108.9
1923—1924	6,049,709	4,499,858	74.4
1924—1925	6,377,410	3,499,954	54.9

Av tabellen framgår sålunda att brännvinsutbytet från att under tillverkningsåret 1902/03 hava utgjort på 100 kilogram ren jäst 229 liter i medeltal för rikets samtliga jästbrännerier under tillverkningsåret 1916/17 nedgått till 102 liter. Sedermera ökades brännvinsutbytet ånyo, så att under tillverkningsåret 1921/22 erhöles 147 liter brännvin per 100 kilogram ren jäst. Den tillverkade kvantiteten brännvin höll sig det första tiotalet år av 1900-talet vid omkring 6 miljoner liter, varefter densamma nedgått till ej fullt 4 miljoner liter i årligt medeltal under tiden 1911—1918. Sedermera inträdde åter en ökning i den tillverkade jästbrännvinskvantiteten till och med tillverkningsåret 1921/22, då densamma utgjorde icke mindre än 8.1 miljoner liter, under det att fabrikationen av jäst under åren 1918—1922 stigit allenast från 5 miljoner till 5½ miljoner kilogram. Nedgången i den tillverkade jästbrännvinskvantiteten under de två sista tabellen medtagna tillverkningsåren beror på den särskilda lagstiftning för begränsning av kvantiteten, som gällde under dessa tillverkningsår.

Även i jämförelse med brännvinstillverkningen vid de övriga slagen av brännerier kom ökningen i jästbrännvinstillverkningen att bliva i hög grad framträdande, vilket särskilt framgår vid en jämförelse med tillverkningens storlek vid lantbruksbrännerierna. Vid tiden närmast före kriget uppgick tillverkningen vid dessa brännerier till omkring 38 miljoner liter för tillverkningsår, vilket för jästbrännerierna motsvarades av en kvantitet av omkring 4 miljoner liter eller cirka 10 procent av den sammanlagda tillverkningen vid lantbruksbrännerierna och jästbrännerierna. För tillverkningsåret 1921/22 utgjorde den kvantitet brännvin som ankom på lantbruksbrännerierna att tillverka omkring 18 miljoner liter, då däremot brännvinstillverkningen vid jästbrännerierna uppgick till icke mindre än omkring 8 miljoner liter eller cirka 30 procent av den sammanlagda tillverkningen. Den myckenhet brännvin, som sistnämnda tillverkningsår framställdes vid lantbruksbrännerierna utgjorde allenast omkring 50 procent av samma bränneriers tillverkning vid tidpunkten närmast före kriget. Sedan samma tidpunkt hade jästbrännerierna fördubblat sin brännvinstillverkning. Tidigare hade utvecklingen inom jästfabrikationen karakteriserats av att spritutbytet nedbringats och jästutbytet ökat. Efterkrigsåren uppvisade nu en rakt motsatt tendens och därmed återgång till utbyten, som motsvarade vad som erhöles med användande av äldre metoder.

Kontrollstyrelsen, som i ett den 19 december 1922 dagtecknat betänkande till Kungl. Maj:t till behandling upptog frågan om en reglering av jästbrännvinstillverkningen, fäste i särskild skrivelse den 29 december samma år Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å den enligt styrelsens mening betydande ökningen av jästbrännvinstillverkningen i förhållande till jästfabrikationen, vilken ökning menligt inverkat på såväl sulfitspritens som potatisspritens avsättning, samt hemställde på anförda skäl om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till sådana ändringar i brännvinstillverkningsförordningen, att ett visst högsta utbyte av brännvin fastställdes i förhållande till den tillverkade kvantiteten jäst, nämligen för jästbrännerierna i allmänhet till högst 75 liter brännvin men vid de brännerier som under hela tillverkningsåret använde enbart melass jämte jästnäringemedel till 110 liter brännvin av normalstyrka för 100 kilogram ren jäst.

Över kontrollstyrelsens framställning infordrades utlåtande från kommerskollegium, varjämte vissa för frågan intresserade företag och sammanslutningar bereddes tillfälle att avgiva yttranden. Kommerskollegium ansåg, att kravet från det allmännas sida å en reduktion av jästsprittillverkningen icke nödvändigtvis behövde föranleda, att de enskilda jästfabrikanterna ålades att alla hålla lika låga utbytestal, utan åtminstone tills vidare kunde tillgodoses genom minskning av jästindustriens sammanlagda tillverkningskvantitet av brännvin, samt förklarade sig icke kunna förorda ett omedelbart antagande av kontrollstyrelsens förslag vilket syntes böra underkastas förnyad utredning och prövning. Över kommerskollegii utlåtande samt övriga i ärendet inkomna yttranden anbefall-

des kontrollstyrelsen att avgiva förnyat utlåtande. Kontrollstyrelsen vidhöll därvid sin principiella ståndpunkt till frågan men förklarade sig samtidigt icke hava något att erinra mot fastställandet av ett gemensamt utbytetal vare sig spannmål eller melass användes som inmäskningsämne, vilket utbytetal lämpligen kunde sättas till 80 liter brännvin av normalstyrka för varje 100 kilogram tillverkad jäst. Då tillverkningen av jäst beräknades för tillverkningsåret 1922/23 till 5,600,000 kilogram, skulle med nämnda utbytetal erhållas 4,480,000 liter brännvin av normalstyrka.

Vid anmälan i statsrådet den 16 mars 1923 av detta ärende framhöll chefen för finansdepartementet, att vägande skäl föreläge att söka få till stånd en begränsning av jästspritproduktionen. Då fastställandet av ett visst för alla jästfabriker lika utbytetal från jästfabrikanternas sida ansetts skola förorsaka omkostnader för ombyggnader och ändrad apparatur, som åtminstone i viss mån kunde undvikas därest allenast den *totala* myckenheten sprit maximerades, fann sig departementschefen böra föreslå, att nämnda myckenhet fastställdes till 4,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat; och borde det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma fördelningen av nämnda kvantitet på de särskilda jästfabrikerna.

I enlighet med departementschefens hemställan beslöts avlåtande av proposition i ärendet till 1923 års riksdag (nr 188).

1923 års bevillningsutskott (betänkande nr 35) tillstyrkte bifall till nämnda proposition samt anförde, bland annat, följande:

Med hänsyn till de omständigheter, som anförts, och då det vid pressjästberedning framkomna brännvinet kvalitativt icke torde vara fullt jämförbart med brännvin, som framställts genom andra tillverkningsmetoder, hade det syntts utskottet angeläget, att uttryckliga lagbestämmelser meddelades, som för jästfabrikerna omöjliggjorde ett bedrivande av fabrikationen på sådant sätt, att högre utbyte av brännvin erhöles än vad som med användande av rationella tillverkningsmetoder kunde anses nödvändigt. Då detta syfte borde kunna för nästkommande tillverkningsår vinnas genom begränsning av den kvantitet jästbrännvin, som därunder skulle få tillverkas, till 4,500,000 liter samt därvid en viss marginal uppåt lämnats till förekommande av att jästfabrikanterna genom mera omfattande omläggningar av fabrikationen skulle åsamkas kostnader, hade utskottet icke haft något att erinra mot de föreslagna bestämmelserna.

Bevillningsutskottets hemställan bifölls av riksdagen, varefter förordning i ämnet utfärdades den 17 maj 1923 (nr 115). Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 1923 och skulle gälla till den 30 september 1924.

Till 1924 års riksdag framlade Kungl. Maj:t med propositionen nr 186 förslag om att nyssnämnda förordning av den 17 maj 1923 skulle äga fortsatt tillämpning efter den 30 september 1924 till och med den 30 september 1925.

I betänkande (nr 49) i anledning av propositionen ävensom en i ämnet

Frågans be-
handling vid
1923 års
riksdag.

Frågans be-
handling vid
1924 års
riksdag.

väckt motion (II: 440) med hemställan om maximikvantitetens nedsättning till högst 2,250,000 liter yttrade bevillningsutskottet huvudsakligen:

Då utskottet haft att taga ställning till frågan om någon nedsättning borde äga rum i den medgivna maximikvantiteten av 4,500,000 liter brännvin av normalstyrka, hade utskottet icke kunnat undgå att taga hänsyn till de ändrade förhållanden som hade inträtt beträffande jästproduktionen. En mycket betydande del av den inom landet producerade jästmängden framställdes nämligen på sådana vägar, att någon sprit av beskaffenhet att med fördel kunna tillgodogöras praktiskt taget icke utvunnes. Sålunda hade nya fabriker igångsatts vilka tillverkade jäst utan spritutvinning, varjämte den största av de äldre jästfabrikerna övergått till förändrad tillverkningsmetod med mycket litet spritutbyte. Därest under tillverkningsåret 1924/25 lika stor mängd jästbrännvin finge framställas som under tillverkningsåret 1923/24 kunde det därför befaras, att vid de fabriker som bibehölle de äldre framställningsmetoderna spritutbytet komme att icke oväsentligt överstiga den kvantitet av 75—80 liter per 100 kilogram jäst, som enligt vad nämnts kunde anses sasom normal. Då det måste anses angeläget, att en dylik konsekvens förebyggdes, hade utskottet funnit en nedsättning böra vidtagas i det litertal brännvin som enligt propositionen skulle få framställas vid jästberedning. I motionen hade förslagits en begränsning av brännvinsmängden till 2,250,000 liter. En så avsevärd nedsättning syntes icke vara påkallad av de ändrade förhållandena i fråga om jästfabrikationen. Vidare hade utskottet ansett sig böra avvakta resultatet av den utredning, som enligt vad departementschefen uppgivit vore avsedd att företagas rörande möjligheten att utan större ekonomiska eller drifttekniska olägenheter omlägga jästfabrikationen så att spritutbytet begränsades, innan den mera omfattande inskränkning i rätten att framställa brännvin vid jästtillverkning vidtoges som utskottet funne önskvärd. Med hänsyn till det anförda hade utskottet ansett maximikvantiteten av det jästbrännvin som finge framställas under tillverkningsåret 1924/25 böra bestämmas till 3,500,000 liter.

Riksdagen beslöt i enlighet med bevillningsutskottets hemställan (skrivelse nr 224). Författning i ämnet utfärdades den 20 juni 1924 (nr 230).

Till 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t med proposition nr 219 förslag att 1923 års förordning med däri år 1924 vidtagen begränsning till 3,500,000 liter måtte förlänas fortsatt giltighet till och med den 30 september 1926.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 41) anförde bevillningsutskottet bland annat, att någon ytterligare begränsning utöver vad i propositionen föreslagits av den myckenhet brännvin som finge framställas i sammanhang med pressjästberedning för tillverkningsåret 1925—1926 icke syntes utskottet böra vidtagas i avvaktan på avslutandet av den kommerskollegium och kontrollstyrelsen anbefallda utredningen. Det framstode för utskottet sasom erforderligt, att vid den fortsatta utredningen särskild uppmärksamhet ägnades såväl åt att jästfabrikationen så ordnades, att icke större spritkvantitet därvid utvunnes än som vore nödvändigt vid användande av rationella tillverkningsmetoder, som däråt att reglerna för prissättning av jästbrännvinet

Frågans behandling vid 1925 års riksdag.

bleve reviderade. Ett hinder för uppfyllandet av sagda önskemål utgjorde det avtal, som förefunnes mellan de sprittillverkande jästfabrikerna samt aktiebolaget Vin- & spritcentralen rörande försäljning till bolaget av den vid dessa fabriker tillverkade spriten, i all synnerhet som avtalet ägde giltighet på obegränsad tid. Det kunde därför givetvis finnas nödvändigt, att överenskommelse kontrahenterna emellan träffades om antingen avtalets hävande eller dess ersättande med ett annat avtal som icke i likhet med det gällande lade hinder i vägen för en rationell lösning av frågan.

Utskottet hemställde om bifall till propositionen i oförändrat skick.

Reservationsvis yrkades inom utskottet att en nedsättning i den av Kungl. Maj:t föreslagna brännvinsmängden måtte vidtagas med 500,000 liter till 3,000,000 liter.

Riksdagen biföll utskottets hemställan, och författning i ämnet utfärdades den 29 maj 1925 (nr 158).

Propositionen.

Enligt 13 § 2 mom. i det med föreliggande proposition framlagda förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin må i jästbränneri under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot åttio liter svara etthundra kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst.

Av den i propositionen intagna redogörelsen för frågans behandling framgår bland annat följande.

Med skrivelse den 15 december 1925 hava kommerskollegium och kontrollstyrelsen inkommit med slutligt utlåtande i ärendet. Ämbetsverken hava till en början framhållit de olika samverkande orsaker, som föranlett stegring i jästsprittillverkningen och därmed gjort jästspritfrågan aktuell. En av dessa vore det förmånliga pris, som jästbrännerierna på grund av de sedan bränneriidkareföreningens tillkomst gällande avtalen med reningsverken erhöle för sin sprit. Priset å jästbrännvin hade gjorts avhängigt av priset å potatisbrännvin, och den betydande ökningen av sistnämnda pris droge jästbrännvinspriset med sig i höjden. Det pris jästbrännerierna från och med år 1907 erhöle vore med dåtida brännvinspriser omkring 23 procent lägre än potatisspritpriset, men i den mån priset för råbrännvin av potatis stege minskades den procentuella skillnaden, så att denna skillnad, på grund av att prisdifferensen alltjämt vore fixerad till samma belopp, under tillverkningsåret 1921/22 icke varit mer än omkring 6 procent. En annan bidragande orsak torde hava varit, att jästfabrikerna ville, medan prisen vore förmånliga, avverka de till höga pris inköpta råvarulagren. En tredje orsak till den ökade brännvinstillverkningen vid jästbrännerierna torde hava legat i den uppfattning, som jästfabrikerna erhållit om den ställning de intagit på grund av ett mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen och samtliga jästfabriker gemensamt år 1919 träffat avtal, vilket för all framtid tillförsäkrade jästfabrikanterna rätt att till bolaget avyttra hela sin tillverk-

ning av jästsprit för ett pris, som icke finge understiga priset å potatisrå-brännvin mera än med 3 1/2 öre för liter.

Till fullgörande av den ämbetsverken anbefallda utredningen hava ämbetsverken yttrat, att för undanröjande av de olägenheter, som vore förbundna med jästsprittillverkningens utövande under de förhandenvarande betingelserna, följande utvägar stode till buds, nämligen att antingen fullständigt eller successivt avskryva rätten för jästfabrikerna att tillverka brännvin eller ock begränsa samma rätt i förhållande till jästproduktionen (relativ begränsning) eller genom angivande av viss kvantitet jästbrännvin, som finge framställas (absolut begränsning).

För att bereda sig kännedom om huru hithörande förhållanden i utlandet gestalta sig, hava ämbetsverken genom utrikesdepartementets försorg införskaffat uppgifter rörande sprittillverkningen i samband med jästfabrikation i ett flertal europeiska länder samt Amerikas förenta stater, vilka uppgifter äro sammanfattade i en redogörelse, som är fogad såsom bilaga till propositionen.

Sedan ämbetsverken framhållit, att något generellt ingripande från statens sida i syfte att direkt förhindra sprittillverkning i sammanhang med pressjästberedning icke vidtagits i något av de länder, varifrån uppgifter erhållits, hava ämbetsverken vidare anfört:

»I Danmark hava visserligen förhållandena utvecklats därhän, att allenast obetydlig brännvinstillverkning äger rum i samband med jästproduktion, men detta sammanhänger med åtgärder, som av myndigheterna vidtogos under kristiden i syfte att säkerställa tillgången av brödsäd och som resulterade i ett sammanförande av hela jäst- och spritindustrien till ett gemensamt monopolföretag, vilket sedermera bibehållit sina egna, under kristiden för jästtillverkningen utexperimenterade tillverkningsmetoder. I övrigt hava särskilt från de länders sida, där metoder med liten eller ingen spritutvinning eljest komma till användning, gjorts uttalanden, som innebära viss reservation i fråga om lämpligheten av dylika metoder. Inom den tyska jästindustrien har man sålunda ansett, att större säkerhet i fråga om jästens kvalitet och hållbarhet vinnes med användande av de spritgivande jästframställningsmetoderna än då metoder med särskilt höga jästutbyten begagnas. Jämväl i Frankrike synes man hysa den uppfattningen, att metoderna med begränsat spritutbyte åstadkomma en jästkvalitet, som är mera hållbar och av större jäsverkan än som är fallet med de metoder, som icke medföra något som helst spritutbyte.»

Ämbetsverken hava erinrat om att dessa uttalanden sammanföle med vad professor Kullgren framhållit i en av honom år 1924 gjord utredning, däri bland annat anförts, att en granskning av de erhållna undersökningsresultaten i fråga om jäst från olika fabriker oförtydligt gäve vid handen, att de prov, som erhållits från fabriker med starkt s. k. jästgivande metoder (varmed i detta sammanhang avses metoder, där minst 55 procent av utgångsmaterialet förvandlas till jäst, något som medför att endast ringa kvantitet brännvin kan erhållas), i genomsnitt visade sig kvalitativt något underlägsna de andra proven.

Beträffande de s. k. jästgivande metoderna hava ämbetsverken vidare anført. Sagda metoder kunde i varje fall icke sägas hava slagit igenom på sådant sätt, att de allmänt erkändes såsom överlägsna eller ens av alla såsom jämbördiga med andra metoder för jästframställning. Läget på jästteknikens område syntes närmast kunna karakteriseras av framträdandet av en mängd olika metoder, samtliga syftande till att med billigaste råmaterialkostnad erhålla största möjliga jästutbyte; ingen av dessa metoder syntes emellertid hava erhållit något avgjort försteg framför de andra, och, då de bättre av dessa jästgivande metoder vore patenterade, mötte svårigheter för ett riktigt bedömande av deras värde. Vid bedömandet av fabrikationsmetoderna borde jämväl tagas en viss hänsyn till särskilda förhållanden i olika länder. I ett land med stor utsträckning och ett fåtal jästfabriker måste större anspråk ställas på jästens hållbarhet än i ett land med fabrikena någorlunda jämnt fördelade. Mot bakgrunden härav finge ses ett uttalande av Svenska jästfabriksaktiebolaget beträffande den av bolaget efter den danska s. k. Z-metoden tillverkade jästen. Denna jäst, sade bolaget, hade mycket goda brödbakningsegenskaper i färskt tillstånd, men på grund av att vid framställandet alla resurser anlåtats, kunde den ej i hållbarhetskänseende mäta sig med jäst, framställd enligt de gamla metoderna, så ej heller i arom eller utseende. Detta spelade enligt bolagets mening en mycket stor roll i vårt glest befolkade land, där en stor del av jästen endast tillställdes konsumenterna några gånger i månaden och där dessutom bakning i hemmen med följande ytterligare förlängning av tiden till jästens användande i betydligt högre grad förekommer än i de flesta andra länder.

Efter att hava erinrat om att de jästgivande metoderna förutsatte melass såsom inmäskningsmaterial, varav allenast begränsad tillgång förefunnes inom landet, hava ämbetsverken uttalat, att några sådana omständigheter icke syntes föreligga, att statsmakterna borde genom särskild lagstiftning nödgå jästfabrikena att använda tillverkningsmetoder, som av dem för närvarande icke tillämpades, för att ernå antingen ett förbud mot brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning eller en kraftig begränsning av den tillverkade brännvinskvantiteten.

Vad anginge de olika metoderna för begränsning av jästspirttillverkningen hava ämbetsverken framhållit, att erfarenheten visat, att den absoluta begränsningsmetoden vore behäftad med olägenheter på grund av svårigheterna att på ett rationellt sätt verkställa fördelningen av den för jästfabrikena medgivna totala tillverkningskvantiteten. Under de gångna åren hade man lagt produktionen av ren jäst till grund, kombinerad med ett visst hänsynstagande till i vilken mån jästgivande metoder användas av vederbörande fabrikant. Oaktat sistnämnda omständighet komme fabriker, som arbetade med jästgivande metoder, att erhålla betydligt större kvantiteter än vad de med tillämpning enbart av de jästgivande metoderna borde tillverka, under det att fabriker, som arbetade enligt de äldre metoderna, hade fått mindre kvantiteter sig tilldelade än vad de av dem tillämpade metoderna förutsatte;

det hade sålunda inträffat, att sistnämnda fabriker mot slutet av tillverkningsåret varit nödsakade att låta jästluten utrinna utan att kunna tillvarata densamma. Så tillverkade en jästfabrik under tillverkningsåret 1923—1924 med tillämpning av de jästgivande metoderna under april, maj och juni respektive 17, 10 och 18 liter brännvin per 100 kilogram jäst; då emellertid den för tillverkningen i fabriken medgivna brännvinskvantiteten icke kunde uppnås med dessa låga utbytestal, tillverkade man vid samma fabrik i september 154 liter brännvin per 100 kilogram jäst, d. v. s. man övergick från en jästgivande metod till en spritgivande metod. Vid andra fabriker voro däremot kvantiteterna otillräckliga, och måste brännvinstillverkningen här avbrytas under flera månader. I viss grad skulle dock dessa olägenheter kunna motverkas därigenom, att bestämmelse om en absolut begränsnings-siffra kombinerades med bestämmelse om ett visst utbytestal.

I detta avseende komme den relativa begränsningsmetoden icke att vålla några svårigheter. Ämbetsverken hava ock erinrat om att begränsningen i fråga om spritutbyte vid jästfabrikerna sedan gammalt knutit sig till ett visst utbytestal. Det syntes naturligt, att denna princip fasthölles och att ändring allenast vidtoges så till vida, att utbytestalet underkastades den revision, som betingades av utvecklingen på jästindustriens område.

Enligt ämbetsverkens mening syntes de anförda skälen närmast visa hän på att, om ett statsingripande borde komma till stånd, detta ingripande borde äga rum på grundval av den relativa begränsningsmetoden. Här uppstode emellertid svårigheten att fixera ett utbytestal, genom vilket man kunde draga en rättvis gräns mellan en jästfabrikation, där brännvinsframställningen kunde sägas vara en binäring till jästframställningen, och en jästfabrikation, där spritfabrikationen vore huvudsaken. Kontrollstyrelsen hade år 1922 föreslagit ett utbytestal av 80 liter sprit per 100 kilogram jäst, och professor Kullgren hade i sin utredning ganska nära anslutit sig till detta förslag, då han ansett den riktiga siffran vara 80 eller 85 liter sprit per 100 kilogram jäst. Ämbetsverken föreslogo nu, att ett utbytestal av högst 80 liter brännvin av normalstyrka för 100 kilogram ren jäst borde fastställas samt att berörda utbytestal skulle beräknas i medeltal för varje kvartal.

Ämbetsverken hava därefter övergått till frågan om undanröjandet av de anmärkningar, som framställts mot de i avtalet mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen och jästfabrikanterna stadgade bestämmelserna, vilka ansetts hava medfört en privilegierad ställning för vissa jästfabrikanter beträffande såväl de pris fabrikanterna ägde erhålla för levererat brännvin som även deras möjlighet att vinna avsättning för hela sin produktion av brännvin. I fråga om rätten att tillverka brännvin av olika råämnen hava ämbetsverken till en början erinrat om att 1920 års riksdag avslagit ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om provisorisk reglering av brännvinstillverkningen (proposition nr 348), varigenom kunde sägas, att riksdagen då uttalat sig för en fri konkurrens mellan olika slag av sprittillverkare inom ramen av

den myckenhet sprit, som reningsverken för tillgodoseende av konsumtionen kunde uppköpa.

Under behandlingen av jästspritfrågan hade det från olika håll uttalats önskvärdheten av att förhållandet mellan olika tillverkare av sprit ordnades på ett rättvist och rationellt sätt. Om man betraktade frågan ur principiella nationalekonomiska synpunkter, syntes onekligen den anordningen, för vilket förslaget vid 1920 års riksdag utgjorde ett uttryck, vara riktigast, nämligen att spritframställning i första rummet medgäves av mer eller mindre värdelösa avfallsprodukter, under förutsättning att framställning av sprit ur dessa avfallsprodukter kunde ske på lika billigt sätt som ur annat råmaterial, och först i andra rummet av ämnen vilka eljest direkt kunde komma folkhushållet tillgodo. Denna ur nationalekonomisk synpunkt riktiga åskådning syntes emellertid icke kunna hävdas gentemot de starka ekonomiska intressen, som på den förevarande frågans område gjorde sig gällande. Lantbrukarna i vissa trakter av södra Sverige gjorde sålunda med styrka den uppfattningen gällande, att de med ekonomisk fördel på viss slags jord allenast kunde odla potatis och att avsättning för denna potatis endast kunde erhållas genom brännerierna, från vilka lantbrukarna i sin tur erhöle en såsom fodermedel värdefull avfallsprodukt, dranken. Enligt ämbetsverkens mening kunde ej heller bestridas, att en betydande inskränkning i tillverkningen av brännvin ur potatis skulle föranleda en omläggning av lantbruksproduktionsförhållandena i östra och norra Skåne.

Ämbetsverken hava vidare omnämnt, att vissa jordbruksintressen vore knutna jämväl vid jästtillverkningen. Vid denna tillverkning hade tidigare använts icke obetydliga kvantiteter spannmål, särskilt lättare korn som icke kunde avyttras såsom malkorn, och det vid spannmålsinmäskningen uppkomna avfallet, draven, hade avyttrats till lantbrukarna. Å andra sidan hade jästfabrikerna, i den mån mera jästgivande metoder börjat tillämpas och därmed melass förbrukades såsom råämne i stora kvantiteter, kommit i direkt konkurrens med lantbrukets utövare, som önskade köpa denna produkt för utfodringsändamål.

Såsom härav framginge kunde statsåtgärder i den ena eller andra riktningen föranleda icke avsedda konsekvenser för lantbruket. Det under nuvarande produktionsförhållanden riktiga regulativet torde, då några speciella sociala synpunkter icke föreläge, vara den fria konkurrensen. I enlighet härmed skulle brännvinsframställning fortfarande såsom hittills få vara medgiven ur vilka råämnena som helst. Detta gällde alltså enligt ämbetsverkens mening även brännvinstillverkning ur betor och melass.

Skulle emellertid den fria konkurrensen upprätthållas, borde sådana avtal, som ansåges ingripa hinderligt i den fria konkurrensen mellan olika brännvinstillverkare, icke böra förekomma.

Förutsättningen för en lösning av jästspritfrågan vore enligt ämbetsverkens mening alltså, att det mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen och de jästfabriker, som tillverkade brännvin, träffade avtalet av den 4 december 1919

upphävdes. En sådan lösning syntes ock böra kunna tillfredsställa de uppfattningar, som framkommit i riksdagen. Den ifrågasatta lösningen skulle i realiteten innebära en återgång till förhållandena före år 1919, varvid jästfabrikerna på grund av träffade avtal levererade det av dem tillverkade brännvinet till aktiebolaget Vin- och spritcentralen. Någon annan ändring i fråga om jästfabrikanternas leverans till bolaget av den kvantitet brännvin de lagenligt ägde tillverka förutsatte ämbetsverken alltså icke härmed skola inträda, än att prissättningen vid konkurrens mellan olika slag av brännvin framdeles komme att ordnas på ett möjligast rationellt sätt.

Ämbetsverken hava därefter utförligt behandlat olika utvägar för en rationell prissättning å jästsprit och hava kommit till det resultatet, att jästspritsens pris borde bestämmas i förhållande till potatisspritpriset och i övrigt huvudsakligen baseras på att jästsprit i renad form icke komme att betinga högre kostnad än renad potatissprit, varvid hänsyn ock skulle tagas till jästspritsens mera begränsade användning. I den mån så ansåges erforderligt, borde direktiv i lämplig form härom lämnas. Slutligen hava ämbetsverken framhållit den höga nivå, som de svenska spritprisen under senare år uppnått i jämförelse med världsmarknadspriset, vilket särskilt gällde priset å potatisråbrännvinet, samt uttalat angelägenheten av att, då den tillverkade råspriten försålles inom landet allenast till monopolföretag, prissättningen även å andra slag av brännvin än jästbrännvin verkställdes på sådant sätt, att icke tillverkarna tillförsäkrades otillbörlig vinst.

Ämbetsverken hava därjämte anmält, att för ernående av den ändring i gällande avtalsbestämmelser mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen och jästfabrikanterna, som enligt ämbetsverkens mening utgjorde en förutsättning för en lösning av jästspritfrågan på föreslaget sätt, förhandlingar ägt rum med vederbörande jästfabrikanter samt att dessa därvid förklarar sig villiga att, under förutsättning att det förslag till ordnande av jästspritfrågan, som ämbetsverken föreslagit, vunnit statsmakternas godkännande, häva det med aktiebolaget Vin- och spritcentralen träffade avtalet av den 4 december 1919 i de punkter, som för jästfabrikanternas del medförde en förmånsställning i fråga om såväl leveransrätt som prisvillkor.

I sitt anförande till ovannämnda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen i fråga om rätten att tillverka brännvin i sammanhang med jästfabrikation anfört följande.

Departementschefen.

Den av ämbetsverken anvisade lösningen av frågan om jästsprittillverkningen syntes vila å riktiga grunder. Mot en anordning, enligt vilken sprit finge vid jästfabrikerna framställas i den mån spriten utvunnes såsom biprodukt vid jästtillverkningen, kunde invändningar icke kunna med fog resas. Av de sätt på vilka en dylik anordning kunde förverkligas syntes den tidigare tillämpade relativa begränsningen erbjuda avgjorda fördelar framför den på de senare åren använda absoluta begränsningen, och de av ämbetsverken föreslagna utbytestalen förefölle — med hänsyn till utredningen om teknikens

utveckling å området — väl avvägda. Såsom ämbetsverken framhållit hava de ifrågavarande jästfabrikanterna under bindande former förklarat sig villiga avstå från de särskilda fördelar, som innehölles i vissa bestämmelser i 1919 års avtal med aktiebolaget Vin- och spritcentralen, under förutsättning att statsmakterna godkände de av ämbetsverken föreslagna bestämmelserna. Därmed hade, såsom ämbetsverken likaledes understrukit, förutsättningar skapats för en principiellt riktig prissättning å jästråsprit. — Erforderliga författningsbestämmelser i denna del syntes lämpligen böra inarbetas i brännvinstillverkningsförordningen.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet delar den av bevillningsutskottet vid flera tillfällen uttalade uppfattningen, att jästfabrikationen bör ordnas så, att därvid icke större spritkvantitet utvinnes än som är nödvändigt vid användande av rationella tillverkningsmetoder. Enligt utskottets mening hava de begränsningar i tillverkningen av jästråsprit, som ägt rum till följd av ovannämnda av 1923—1925 års riksdagar fattade beslut, varit nödvändiga till förekommande av en osund utveckling å ifrågavarande område; och de utredningar i ämnet, som hittills verkställts, hava icke förmått övertyga utskottet om behovet av ett högre årligt spritutbyte vid jästberedningen än omkring 3,500,000 liter. Det relativa begränsningstal, som föreslagits i propositionen, skulle emellertid under förutsättning att jästproduktionen icke nedginge medföra en avsevärd ökning i den mängd jästråbrännvin, som finge framställas. Enligt ovan införda tabell uppgick den under tillverkningsåret 1923—1924 i jästbrännerierna framställda myckenheten ren pressad jäst till 6,377,410 kilogram. Därest jästbrännerierna komme att utnyttja hela den dem enligt propositionen tillkommande rätten att tillverka brännvin, skulle därför den vid dessa brännerier tillverkade brännvinsmängden stiga till över 5,100,000 liter eller sålunda till en kvantitet, som med omkring 1,600,000 liter överstiger den för närvarande högst medgivna. Enär följaktligen ett fastställande av ett så högt begränsningstal som det i propositionen föreslagna skulle stå i direkt strid mot de av bevillningsutskottet förordade riktlinjerna för en utveckling inom jästfabrikationen, har utskottet icke kunnat ansluta sig till propositionen i denna del.

Då utskottet stannat vid att föreslå en begränsningsmängd av 60 liter brännvin per 100 kilogram pressjäst — en myckenhet, som torde medgiva tillverkning av ungefärligen samma kvantitet jästsprit, som må framställas under innevarande tillverkningsår — hava särskilt två omständigheter varit avgörande för utskottets ståndpunkt. De temporära begränsningsregler, som under de tre senaste åren lämnats, hava säkerligen menligt inverkat å jästindustrien till följd av den ovisshet, vari industrien därigenom försatts, och genom svårigheten för denna att anpassa sig efter en absolut begränsningsmetod. Vidare måste det anses i hög grad angeläget, att ovannämnda mellan jästbrännerierna samt aktiebolaget Vin- och spritcentralen förefintliga avtal häves, då det förmånliga pris, som genom avtalet tillerkänts jästfabrikerna för av dem tillverkat brännvin, kan medföra en tendens att

utvinna högsta medgivna myckenhet sprit samt avtalet förty direkt förhindrar en vidare utveckling till ökat jästutbyte och minskad spritutvinning. Vederbörande jästfabrikanter hava jämväl förklarar sig villiga att, därest utskottets förslag rörande spritkvantitetens begränsning vinner riksdagens bifall, för sin del häva berörda avtal i de punkter, som för jästfabrikanterna medföra förmåner i fråga om såväl leveransrätt som prisvillkor.

I sin den 15 december avgivna skrivelse hava kommerskollegium och kontrollstyrelsen uppgivit, att jästfabriker, som arbetat enligt de äldre tillverkningsmetoderna, mot slutet av tillverkningsåret varit nödsakade att låta jästluten utrinna utan att kunna tillvarataga densamma. Då möjligheten att anpassa tillverkningen efter den föreskrivna begränsningen givetvis är vida större, genom att denna gjorts för framtiden bestående och beroende av den tillverkade jästmängden, än vid en tillfällig och absolut begränsning, synes det sannolikt, att ett dylikt tillvägagångssätt icke skall behöva framdeles ifrågakomma. Därest emellertid för någon fabrikant skulle uppstå ekonomiska eller drifttekniska svårigheter att med tillämpning av den av utskottet föreslagna begränsningsföreskriften framställa jäst av bästa kvalitet, synes en sådan lagändring böra äga rum, att ur den överskjutande avfallsluten sprit må framställas för tekniskt och industriellt bruk.

Då den inhemska jästförbrukningen fluktuerar jämförelsevis ringa, torde framdeles icke några större rubbningar uppkomma i den inbördes proportionen mellan jästsprit, å ena sidan, samt jordbrukssprit och sulfitsprit, å den andra. Utskottet har emellertid redan nu velat uttala att, därest i framtiden jäst komme att tillverkas för export, någon ökning av den jäst-spritkvantitet, som må försäljas till partihandlare med rusdrycker, icke bör av sådan anledning komma till stånd.

Med det nu anförda har utskottet angivit sin ståndpunkt jämväl till de motioner, som väckts av herrar Alexander Nilsson och Per Gustafsson samt av herr Nilsson i Hörby m. fl.

Då det av herrar Gardell i Gans och Laurin framställda förslaget innebär ett avsteg från den av utskottet uttalade grundsatsen att jästfabrikationen bör bedrivas på sådant sätt, att icke högre utbyte av brännvin erhålles än som med användande av rationella tillverkningsmetoder är nödvändigt, har utskottet icke kunnat ansluta sig till sistnämnda förslag.

Herr Persson i Fritorp har i motionen nr 433 i andra kammaren föreslagit bibehållande av den s. k. övertillverkningsavgiften. Enligt utskottets mening hava emellertid icke några bärande skäl kunnat åberopas för detta yrkande. Då redan genom den avfattning 8 § i förslaget till tillverkningsförfordning erhållit torde framgå, att med fristående cistern avses sådan cistern, som ej inbyggs i särskilt hus, har utskottet icke funnit erforderligt att biträda det i sistnämnda motion framställda förslaget om lagrummets förtydligande.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet funnit den föreslagna omläggningen av skatteuppbörden ändamålsenlig samt propositionen i övrigt icke givit anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 217, icke kunnat oförändrad bifallas samt med avslag å motionerna I: 304 av herrar Alexander Nilsson och Per Gustafsson, II: 433 av herr Persson i Fritorp, II: 434 av herrar Gardell i Gans och Laurin samt II: 435 av herr Nilsson i Hörby m. fl., antaga

1) ovan införda förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin med den ändring att i 13 § 2 mom. begränsningsmängden »åttio liter» utbytes mot »sextio liter» samt att förty 13 § erhåller följande ändrade lydelse:

13 §.

Tillverkningstid och tillverkningens omfattning.

1. I annat bränneri än jästbränneri och sulfidbränneri vare brännvinstillverkning tillåten allenast från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till första helgfria dag i maj månad det därpå följande året vid samma timme.

2. I jästbränneri må under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot sextio liter svara ett hundra kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin som vid + 15° å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

2) ovan införda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;

3) ovan införda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit; och

4) ovan införda förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Stockholm den 14 maj 1926.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin *, Johan Nilsson i Kristianstad, Rune, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Månsson i Furuviik *, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta *, Lithander, Bengtsson i Kullen, Lövgren i Nyborg, Jönsson i Slätåker, Wahlmark *, Åström, Björklund, Olsson i Gävle och Nilsson i Hörby.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

A) angående utskottets hemställan:

1) vid 2 § i förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin:

av herrar Pers, Björnsson, Johan Bergman, Månsson i Furuviik, Olsson i Ramsta, Åström och Olsson i Gävle, vilka anfört:

»I nu gällande brännvinstillverkningsförordning äro vissa närmare angivna ämbets- och tjänstemän samt innehavare av vissa befattningar undantagna från rätten att tillverka brännvin, varjämte brännvinstillverkning är förbjuden å viss kronan tillhörig mark. I propositionen har nu på hemställan av kontrollstyrelsen föreslagits att dessa bestämmelser måtte upphävas, enär kontrollen över brännvinstillverkningen numera ej skulle i samma grad utövas av vissa bland de nämnda personerna och då för övrigt betryggande garantier ansåges under nuvarande förhållanden förefinnas utan dessa bestämmelser. Överståthållarämbetet har i sitt i ärendet avgivna yttrande framställt erinringar mot kontrollstyrelsens det oaktat i propositionen upptagna förslag. Vi dela i detta avseende överståthållarämbetets mening och anse för övrigt att det vore med hänsyn till ifrågavarande ämbetsmäns och befattningshavares ställning lyckligast, om nu gällande bestämmelser i det väsentliga bibehölles. Vi anse ej heller tillräckliga skäl förefinnas att upphäva bestämmelsen om förbud mot brännvinsbränning å viss särskilt angiven mark. Vi hava fördenskull inom utskottet yrkat, att 2 § måtte erhålla följande lydelse:

2 §.

1. Den som vill idka tillverkning av brännvin skall — — stadgade.
2. Överståthållare, underståthållare, landshövding, landssekreterare, landskamrerare, landsfogde, lands- eller stadsfiskal, polistjänsteman, domare på landet, borgmästare eller annan magistratsperson i stad, ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt, lärare vid allmän undervisningsanstalt, i tjänst

varande läkare samt varje sådan ämbets- och tjänsteman, som till följd av sin befattning kan komma att deltaga i beslut om brännvinstillverkning eller kontroll därå, må icke befatta sig med dylik tillverkning. Detsamma gälle ock om bolag, i vars styrelse någon i detta moment nämnd person är ledamot, ävensom om den, vilken blivit dömd till ansvar för brott, som omförmåles i 30, 31 eller 32 §§ av denna förordning eller i 20 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit.

3. Å ecklesiastika och andra boställen, så ock å annan kronans jord, som ej med stadgad åborätt besittes, vare brännvinstillverkning förbjuden.»

2) *vid 13 § 2 mom. i förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin:*

av herr *Nilsson* i Hörby;

B) angående utskottets motivering:

av herr *Röing*, som anfört:

»De synpunkter, som utskottet utvecklat i sin motivering, kan jag icke dela. Det enda skäl, som föranlett mig att biträda utskottets hemställan, har varit, att utskottet intagit en principiell ståndpunkt mot yrkandena i motionerna I:304 och II:435, varigenom jästindustrien äntligen kan erhålla det lugn, varav densamma är i behov, efter de många försök, som inom riksdagen gjorts, att genom ett statsingripande främja vissa producenters privat-ekonomiska intressen på jästindustriens bekostnad. Min uppfattning i den föreliggande frågan har jag utvecklat i en reservation vid 1924 års bevillningsutskotts betänkande nr 49, och den av mig i reservationen uttalade uppfattningen vidhåller jag alltjämt.»